

GIỚI THIỆU SÁCH

**CAO ĐÀI: MỘT PHONG TRÀO
TÔN GIÁO MỚI^(*)**

Tác giả: X. Blagóp
Viện Phương Đông học
Viện Hàn lâm Khoa học Liên bang Nga
Matxcova, 1999, 168 tr.

Xécgây Blagóp thuộc thế hệ thứ ba các nhà Việt Nam học CHLB Nga. Năm 1991, tác giả đã bảo vệ thành công luận án Phó tiến sĩ với đề tài *Đạo Cao Đài ở Việt Nam^(**)* tại Viện Hàn lâm Khoa học Nga.

Đây là công trình nghiên cứu đầu tiên khá toàn diện ở Nga về đạo Cao Đài theo cả hai chiều *lịch sử* và *dân tộc học*. Anh không chỉ trình bày các giai đoạn lịch sử phát triển của đạo Cao Đài từ khi nẩy sinh đến thập kỉ 80 mà còn nhìn đạo này như một hiện tượng xã hội, văn hóa của miền Nam.

Bên cạnh việc nghiên cứu các công trình về đạo Cao Đài của các tác giả có tên tuổi trước 1954 như Gobron Gabriel Savani A.M, Đào Trinh Nhất, Phan Trường Mạnh, ở thập kỉ 70 - 80 như Hồ Huệ Tâm Tài, Werner, Ngô Vĩnh Long, Nguyễn Trần Huân, W. Duiker, P. Brocheux, R. Smith, Wilson... tác giả còn tham khảo những công trình mới xuất bản của Đào Công Tâm (Australia, 1998), Trần Mỹ Vân (Mỹ, 1996), Đỗ Văn Lý (Mỹ, 1998) và tất nhiên có cuốn *Bước đầu tìm hiểu đạo Cao Đài* của Viện Nghiên cứu Tôn giáo (Hà Nội, 1995); X. Blagóp còn tham khảo các tài liệu như: *Báo cáo về công tác Tôn giáo, Về tình hình và nhiệm vụ công tác với Đạo Cao Đài* của các tỉnh Tây Ninh, An Giang, Đồng Tháp, Kiên Giang, Bến Tre, Tp. Hồ Chí Minh. Đặc biệt, anh còn có các tài liệu phỏng vấn các nhân vật của đạo Cao Đài ở Tp. Hồ Chí Minh, Tây Ninh và Seattle (Mỹ)...

Ở bản tiếng Nga, tác giả chia lịch sử đạo này theo các giai đoạn: 1926 - 1945, và từ sau 1945 đến 7 - 1980, khi có những sự kiện tôn giáo - chính trị nổi bật của đạo này.

Trong bản tiếng Anh, ngoài phần nghiên cứu khá sâu về các nguồn lực tạo ra Cao Đài, giáo lí

và nghi lễ, cơ cấu tổ chức, vai trò của Tòa thánh Tây Ninh, các hệ phái của Cao Đài, tác giả còn chia nhỏ và phân tích các giai đoạn lịch sử của Cao Đài: 1927 - 1930; 1930 - 1940; 1940 - 1945; 1945 - 1975 và sau 1975.

Hướng nghiên cứu được tác giả nói rõ từ đầu: "Cái gì đã thúc đẩy Cao Đài mà nguồn gốc là từ một nhóm nhỏ theo thuyết *Thông linh* (Spritisme) ở miền Nam Việt Nam trở thành một phong trào quần chúng với những thành công lớn? Lí do đưa ra không chỉ do sự lôi cuốn về giáo lí tư tưởng mà còn do sự mất đi nền kinh tế cổ truyền dựa vào nông thôn, sự thúc đẩy chuyển giao xã hội và những đổi thay về chính trị" (tr. 4). Đi theo cách thức nghiên cứu của Werner, R.B. Smith, Popkin những năm 70 - 80, Blagóp đã thực sự nhìn nhận đạo Cao Đài như một hiện tượng "tôn giáo mới", một tổ chức xã hội, một nhóm tôn giáo chính trị, một Hội kín trước đây ở Nam Kỳ, một "phong trào tôn giáo huyền bí", một giới thượng lưu mới.

Và như để giải thích tên cuốn sách, trong bản tiếng Anh viết: "Vì chỉ sử dụng thuật ngữ "phong trào" ("movement"), nên tác giả chú ý giới hạn và phạm vi nghiên cứu vào một phong trào của những giáo phái theo thuyết *Thiên Niên kỉ* - những tôn giáo mới - với những nét đặc biệt. Những phong trào như vậy thường tồn tại ở những nơi có điều kiện địa lí, có sự đan xen các yếu tố tôn giáo và chính trị".

Tác giả đã cố gắng chứng minh rằng, không hoàn toàn như các giáo phái theo thuyết trên, Cao Đài có đặc tính xã hội đậm đặc, cứng rắn hơn vì nó còn là một phong trào nông dân với những lợi ích khác. Giới giáo sĩ Cao Đài đã đem lại cho những tầng lớp nông dân và giới trung lưu sự hấp dẫn về giáo lí, về lễ nghi tôn giáo và một hệ thống tổ chức có tính liên kết xã hội.

Tác giả cũng khẳng định rằng: hiện tượng Cao Đài thực sự là độc đáo, nhưng "sau thập kỉ 70, sự ham mê nghiên cứu về nó dường như biến mất", phần vì các tác giả nước ngoài rất khó đi tiếp do thiếu thông tin cập nhật, phần vì "bản thân đề tài nghiên cứu về Cao Đài như một nguồn mạch vô tận..."

Đỗ Quang Hưng

*. Sergei Blagov. *The Cao Dai: A New religious movement*. Moscow, 1999.

** Ё. А. Аёёёёё. Ёёёёёёё ёё Аёёёёёёё. Ёёёёёё, 1991.